

Barometer plač in bogastva v raznih deželah

Ruski delavec prejme največji del od svojega dela, italijanski pa najmanj; Amerika v sredi Washington. — (F. P.) — Po močni trgovski tajnik Julius Klein je objavil v "Magazine of Wall Street" z dne 19. oktobra zanimiv članek. V njem prikazuje primerjavo aliko, koliko zasluži povprečen delavec v posamezni deželi na teden v primeru z bogastvom, ki ga proizvaja na leto.

V Rusiji je povprečen tedenški zaslužek delavca \$10.35, na leto pa 558.00, kar pomeni vrednost 980. V primeru z zaslužkom in produkcijo je ruski delavec najbolje plačan delavec na svetu.

Za Rusijo pride Anglija. Povprečna tedenska plača znaša \$14.33 in na leto producira angleški delavec bogastvo, ki je vredno \$1432. Ameriški delavec producira na leto bogastva za \$1592; za to delo prejme tedenško \$30.72.

V Kanadi znaša tedenska plača \$30.58, letna produkcija na delavca pa \$4225. V Avstraliji je tedenska plača \$23.33, delavec producira na leto pa v vrednosti \$1800.

Na Švedskem zasluži delavec tedenško \$14.76, na leto pa producira bogastva za \$2000. V Švici dobi \$14.10 na teden, na leto pa producira \$1511. V Nemčiji prejme \$11 tedenško, na leto pa producira \$1527.

Najnižje plačani delavci so v Franciji, Belgiji, Čehoslovaciji in Italiji. V Franciji delavec zasluži na teden le \$8.53, na leto pa producira v vrednosti \$1459. Na Švedskem zasluži \$8.11 tedenško, na leto pa producira \$1197. V Belgiji zasluži na teden \$7.43, na leto pa producira vrednosti \$1560. V izkoriščanju prekalitve Italija vse države, ker njeni delavci zasluži na teden le \$6.81, na leto pa producira vrednosti za \$1771.

Te številke so zanimive le, ako se človek v njegovi glavi in s pri- merjanjem države z državo skuša dobiti relativno aliko o ekonomskem stanju delavstva.

Relativno je ameriški delavec najbolje plačan delavec na svetu, namreč njegov tedenški zaslužek je največji izmed vseh držav na svetu. Gornje številke pa kažejo, da je kanadsko delavstvo primeroma boljše plačano kot pa v Ameriki. Razlika med tedenškimi plačami med Kanado in Ameriko je le 14 centov.

Ako se pa primerja letna produkcija posameznega delavca v obeh državah primeroma alični, je kanadski delavec faktično bolj plačan kot pa njegov so- drug v Ameriki.

Te številke tudi kažejo, da je delavstvo v Angliji, Avstraliji, Švedski, Švici in celo v Nemčiji relativno manj in v nekaterih slučajih celo veliko manj izkoriščano kot v Ameriki, Kanadi, Franciji, Češki, Belgiji in Italiji. Razlika med plačami in produkcijo je v prvih deželah manjša, kot je v zadnjih.

To pomeni, da podjetniki do- biho na primer v Angliji veliko manjši delež in manjše profite od posameznega delavca kot pa v deželah, kjer je razlika med plačami in produkcijo večja. Ta razlika je največja v Italiji, ki znaša nad 260 procentov. V Angliji znaša 100 procentov in v Ameriki 168.

Kolikor večja je razlika med plačami in vrednostjo produkcije, toliko večje je izkoriščanje delavstva na profita. Kar se tiče ljudskega blagostanja, visoke plače, ako so združene z izkoriščanjem v pravem pomenu besede, niso vedno točni barometer. Za delavce je velika pomen- na, ako dobivajo v slučaju brez-

Silen polom na borzi v New Yorku.

New York. — Dne 23. oktobra je bila na tujakšnji borzi panika, kakršne še ne pozna zgodovina ameriških borznih trgov. Delnice vseh vodilnih družb so padle v vrednosti za dve milijardi dolarjev v enem dnevu in prodanih je bilo 6,374,000 delnic. V zadnjih treh tednih je spekulativna vrednost delnic vseh ameriških industrijskih podjetij padla za okrog 10 milijard dolarjev.

Umor tekstilno delav-ke pred veleporoto

V Gastoniji je bilo zaslišanih 42 prič

Gastonija, N. C. — V četrtek je državni pravdnik zaslišal 42 prič pred veleporoto v zadevi uboja stavarke May Wigginsove, ki je bila ustreljena 14. septembra po protikomunistični drhali, ko se je peljala z drugimi delavci vred v truku na protestni shod v Gastoniji. Devet mož, obtožbenih streljanja po mrljako- ogledni poroti, je pred veleporoto. Obtoženci so delovodje in nameščenci v loraški predlinici.

Stavka kolodvorskih delavcev izgubljena

Pittsburgh. — Stavka delav- cev na prometnem kolodvoru Pennsylvanija železnice družbe je izgubljena. Družba je sicer po- vsilala plače za 6 centov na uro in privolila čas in pol plače za čezosemurno delo, ni pa hotela priznati unije. Stavkarji so do- bili tako sivo kooperacijo od strani centralne delavske unije kakor tudi od unije železniških klerkov, pod katere območje spadajo. Stavkarjem je pomagal le lokalni odbor Konferenca za progresivno delavsko akcijo.

Veržne trgovine rastejo

Washington. — Trgovski de- partment poroča, da imajo veri- žne trgovine veliko večjo stabil- nost kot pa trgovine privatnih trgovcev. Department je prouče- val "smrtne" slučaje teh dveh sistemov trgovin na drobno sko- zi pet let v nekem reprezentan- tnem mestu na jugu, ki ima 60- 000 prebivalcev. Veržnih pro- dajal je "umrlo" v tem mestu za to dobo 17 procentov, na drugi strani pa znašajo bankroti pri- vatnih trgovcev 55 odstotkov.

Lewis odklanja debato s Fish- wickom

Springfield, Ill. — John L. Lewis, predsednik rudarske unije, je v sredo pisмено odgovoril, da ne bo debatiral s Harry Fish- wickom, predsednikom distrikt- ne rudarske unije v Illinoisu, ki je v revolti proti prvemu. Fish- wick je zadnjič eden javno po- zval Lewisa, naj nastopi v de- bati z njim pred članstvom.

Spain avtobusi

Chicago. — Zadnje sredo so se na čikaških ulicah pojavili prvi dvokrovnji avtobusi, ki imajo spodaj kuhinjo in jedilnico, zgoraj pa spalnice za pasažirje. Okrog 50 takih avtobusov — stane \$30,000 — je zdaj v pro- metu na Greyhound liniji.

Sovjetski letalci Fordovi gostje

Detroit. — Henry Ford je po- slal vabilo sovjetskim letalcem, ki so po dolgi in naporni vojni dospeli na pacifično obal Ameri- ke, da jih bo pogostil, ko dose- jo v Detroit. V Seattleu je letal- ce pogostila trgovska zbornica.

Štrajk čikaških cestnih pomet-čev končan

Chicago. — Stavka cestnih po- metačev je bila v četrtek konča- na, ko je mestna uprava obju- bila voditeljem unije, da bodo vsi člani unije upošleni pet dni v tednu.

ZGRAŽANJE NAD KAROLIN- SKO JUSTICO

Sodnik Barnhill oligosan. Pro- ces proti ugrabljencem dveh komunistov navadna farsa

New York. — (F. P.) — Di- rektor American Civil Liberties unije Roger Baldwin dolgi so- dnika Barnhilla, da je on največ odgovoren, da so bili gastonijski stavkarji in nekaj komunistov spoznani krivim v Charlotteju. To je zakrivil, ker je dopustil, da se je v proces zavlekla kača ver- sage in političnega prepričanja oziroma predsodkov.

Prvotno je sodnik obljubil, da bo vprašanje verskega in politič- nega prepričanja obtožencev ab- solutno izključeno iz obravnave. Svoje besede ni držal. Dopustil je, da je prosekucija vzbudila pri poroti verske in politične predsodke do obtožencev, kar je povzročilo, da je umor šerifa Au- derholta igral v procesu le maj- hno vlogo.

Roger pravi, da se bo unija sedaj vrgla z vso vmeno na iz- vojevanje tožb, ki so vložene na civilnih sodiščih proti raznim vo- diteljem drhalskih nasilnosti. Pravi, da sta obe obravnavi — ena proti gastonijskim stavkar- jem in druga proti ugrabljencem dveh komunistov — jasno poka- zali, da je justica odprto na stra- ni tekstilnih podjetnikov.

"Člani drhali, ki je ugrabila in pretepla stavkarje, so oproš- čeni", pravi Baldwin. "Stavkarji, ki so mislili, da imajo pravico braniti svoje življenje in svojo lastnino, so spoznani krivim. Spoznani so krivim ne z ozirom na vprašanje lastne obrambe, marveč radi svojega radikalne- ga mišljenja."

Sovjetski prodajalec diamantov izginil

Berlin, 24. okt. — Tajni de- tektivni sovjetske črke v inozem- stvu so večer dobili navodila iz Moskve, naj pošljejo M. Butlin- na, bivšega šefa upravnega od- dela, v znanje uradu sovjet- ske vlade, ki je pred kratkim iz- ginil v Berlinu s polno torbo diamantov iz sovjetske državne zakladnice. Butlin je bil poslan iz Moskve v Amsterdam, da tam prodaja diamante. Butlin je bil morda umorjen in oropan, ali pa je vzel francosko slovo z dia- manti vred.

Amalgamated izvojevala novo zmago

Philadelphia. — Amalgama- ted Clothing Workers unija je izvojevala še eno impozantno zmago, ko je 16 manjših tovar- narjev podpisalo unijako pogodi- bo. S tem je organizatorična kampanja v tem mestu domale- ga končana. Unija se upira le še par podjetnikov. V treh mese- ci je unija organizirala nad do- set tisoč krojačev. V vseh slučajih so delavci dobili povnanje plač in skrajšanje delovnika na 44 ur v tednu. Unija se je že vrgla na polje prosvetnega in vzgojevalnega dela, s katerim bo priklenila nove člane k sebi tudi duševno.

Nov delavski časopis

New York. — Organizirani že- lezniški porterji so pričeli izda- jati lasten časopis pod imenom "Black Worker." To je prvi de- lavski časopis ameriških črncev, izhajal bo dvakrat na mesec. U- rejuje ga A. Philip Randolph, or- ganizator te unije. On pravi, da bo časopis namenjen vsem črno- kožnim delavcem.

Mehika se oborožuje

Mexico City, 24. okt. — Vojni tajnik Joaquín Amaro je danes objavil budžet Armade za leto 1930, iz katerega je razvidno, da namerava Mehika potrošiti 41 milijonov dolarjev samo za ar- mado. Stalna armada se pove- ča na 60,000 mož.

Mussolini dodal 10 milio- nov za bojne ladje

Rim, 24. okt. — Mussolini je večeraj z uradnim dekretom zvišal izdatke bojne mornari- ce Italije za deset milijonov dolarjev v prihodnjem letu. Dekret se glasi, da je zvišanje stroškov potrebno, če hoče Italija izvršiti svoj mornarič- ni program v prihodnjih dveh letih.

Domač drobiž

— Rojak John Ahden v Chi- cagu je bil smrtno ponesrečen na cesti, ko je šel na delo. Podri- ga je motorcikel. Čez nekaj dni je podlegel ranam.

— V Clevelandu je umrl Fr. Paulin, star 57 let in doma iz Vrhpolja pri St. Jerneju. Zapu- šča ženo in šest otrok.

— V Canonsburgu, Pa., je u- mrla Karolina Čenik, roj. Ki- ren, na posledicah operacije.

— V Clevelandu je umrla Frances Modie, roj. Kozina, sta- ra 34 let in doma iz Dolenje va- si pri Ribnici. Zapušča moža, tri otroke in mater.

— V Forest Citju, Pa., je u- mrla Jennie Pele, roj. Jelnikar, stara 36 let.

Štirje otroci umorjeni s plinom; oče je izginil

Hamilton, O. — V sredo zve- čer so našli v stanovanju Char- lesa Kinga njegove štiri otroke mrtve, peti otrok in njegova že- na sta pa v kritičnem stanju. Vsi so ležali na tleh sobe, ki je bila polna plina. Najstarejši otrok je bil star 12 in najmlaj- ši pet let. King je izginil nezna- no kam, pustil pa je pismo sle- deče vsebine:

"Policiji: Stori! sem to, ker sem moral. Bil amo rečni, toda srečni. Prišel pa je nekdo, ki nas je hotel razdvojiti. Ne lačite me, ker se jaz tudi kmalu snidem z družino." Policija smatra, da je King izvršil umor in samomor.

Dewey prejel priznanje od učiteljev

New York. — Profesor John Dewey je prejel od učiteljske u- nije komplimentarno resolucijo v zlatem okvirju kot priznanje za svoje delo. Resolucija pravi, da je Dewey priznan za "vodilnega učitelja in filozofa med ameri- škimi učitelji". Lansko leto je Matthew Woll na neworlanski konvenciji A. D. F. napadel De- weyja kot "sejalca komunizma v ameriških šolah." Učitelji i- majo pa drugačno mnenje o njem.

Kandidat Farmer-Labor party zmagal

St. Paul, Minn. — Pri izred- nih kongresnih volitvah v sed- mem distriktu je zmagala Far- mer-Labor party. Njen kandidat je bil Paul Kvale, sin prejšnje- ga kongresnika, ki se je avgusta meseca zadušil v ognju. Kvale je porazil republikanskega kan- didata z veliko večino.

Američan pobija Einsteina

Cleveland, O. — Dr. Dayton C. Miller, tujakšnji fizik, je zad- nje dni naznanil, da bo v svojem poročilu pred Optical Society of America na Cornell univerzi po- bjal Einsteinovo teorijo glede vprašanja, če obstoji eter. Ein- stein trdi, da ni etra, Miller pa pravi, da njegovi eksperimenti dokazujejo eksistenco etra.

Slab napredek

Washington. — Ohio je bila prva država, ki je sprejela za- kon za protekcijo delavk. Leta 1852 je sprejela postavbo za de- seturni delovnik za ženske. Ta zakon je bil preklican leta 1875. Njen sedanji zakon določa de- veturni delavnik za ženske.

Izpor zidarjev

Contsville, Pa. — Tukajšnji podjetniki so izprli organizirane zidarje. Njihova mesta zavzema- jo stavkolomci.

Čedno gospodarstvo z ljudskim denarjem

Dvajset milijonov šlo po vodi ra- di korupcije in slabega gospo- darstva. Država stoji pred de- ficitom

Chicago. — Z gospodarstvom in korupcijo čikaške vlade se lahko v vseh ozirih kosa tudi vlada države Illinois. Država se nahaja pred deficitom v znesku \$5,000,000. Sedanja republikan- ska administracija, ki ji nače- luje governor Emmerson, pola- ga vzroke za ta deficit prejšnji republikanski administraciji.

Za deficit je nedvomno veliko odgovoren Len Smallow rešim, ki je delal s ljudskim denarjem kot dela svinja z mehomo. V poli- tične svrhe republikanske mašine je potrošil velik del od vo- te 20 milijonov dolarjev, ki je bila namenjena za poglabitev il- linoiskega kanala med jezerom Michiganom in reko Missisippi.

Radi izredno dobrega držav- nega knjigovodstva — dobrega za korumpiranje — je nemogo- če dognati, koliko milijonov od te vsote je bilo potrošenih za kampanje in v druge politične svrhe in koliko je bilo porablje- nih za faktično konstrukcijo ozi- roma poglabitev kanala.

Kar je gotovega, je to, da dr- žava nima ne dvajsetih milio- nov dolarjev in tudi ne poglob- ljenega kanala. Milijoni so iz- ginili v šepih republikanskih po- litikov in v šepih kontraktorjev ter zemljiščnih agentov.

V kolikor je možno dognati, je gotovo to, da so bili oddani potratni in pretirani kontrakti. Država je plačala odaruka ceno za razne zemljiščne parcele. Go- tovi železniški družbi je dala četr- ti milijona dolarjev za zgradi- tev mostu, o katerem pa še na- črti niso gotovljeni. Ta vsota je bila družbi faktično podarje- na, ker prvič bi mogla družba most zgraditi na svoje stroške in drugič mostu še ni nikjer!

Administracija je nabavila raznih gradbenih strojev in gra- dbenega materiala za stotisoče dolarjev, ki ga je podarila — kot piše Claude O'Pike v "Chicago Tribune" — raznim favorizira- nim kontraktorjem. Šled politič- ne korupcije se vleče v vseh kon- traktih in nakupih gradbenega materiala ter strojev v zvezi s kanalom, za katerega se je Smal- lowa administracija še posebno zanimala v zadnjih treh letih.

Nihče tudi ne ve koliko dela je dogotovljenega, ker s Smal- lom so izginili vsi kontrakti in dokumenti o konstrukcijskem delu iz državnega arhiva. Odda- nih je bilo več kontraktov, ki so znašali milijon dolarjev vsak. Ker je Emmersonov sin, ki je načeloval nakupovalnemu in gradbenemu departmentu, odne- sel vse rekorde in pogodbe, ozi- roma ni o njih ne sluha ne du- ha, ne ve nikdo, kakšni so bili kontrakti.

Lahko se pa sklepa, da so bili zgolj politični, ker v drugem slučaju bi se gotovo nahajali v državnem arhivu. Tekom zad- nih mesecev Smallove admini- stracije so postali posebno popu- larni takozvani "cost plus" kon- trakti, potem katerih je korup- cija v velikem obsegu najbolj lahko izpeljati.

Kljub veliki goljufiji, ki je do- volj očividna v zvezi z 20milijon- dolarским kanalizacijskim aka- dom, ne misli Emmersonova ad- ministracija storiti nobene pre- iskave, potem katere bi bilo mo- gče dognati, kam in za kaj je šel denar. Preiskava stane de- nar, pravi Emmerson, ki bi nič ne koristila, ker fonda itak ni nikjer! In iskati zajca v grmu, potem ko ga je zapustil, je po- vsem neplodno delo. Od ko- rumpirane politične mašine bi- lilo to najbrže nalvno pričako- vati. Emmerson s tem le poka- zuje, da prihaja iz iste šole kot Len Small.

Kriza v Franciji

Nihče neče naslediti Brianda

Pariz, 24. okt. — Francija čaka na novo vlado, katere pa noče priti. Predsednik Doumerge je večeraj ves dan iskal koga, ki bi nasledil Brianda, kateri je v to- rek sveder resigniral, našel pa ni nikogar. Vse stranke levice in levega centra se branijo vladne odgovornosti. Briand je odklonil sestavo novega kabineta, rekel pa je, da prevzame portfelj su- nanjega ministra. Voditelji strank se zdaj kregajo zakaj so pravzaprav strmoglavili Brian- dovo vlado.

Kitajska civilna vojna

Vlada poroča, da se rebelne čete umikajo

Hankow, 24. okt. — Vladne če- te, ki so v konfliktu z rebelnim kuominčunom ali takozvano "ljudsko armado," katero vodi "kristjanski" general Fung Juh- siang, so večeraj reokupirale Jen- čeng v provinci Honan in pogna- le rebelne čete nazaj v Haučov. Okrog 300,000 mož je svojevra- nih na obeh straneh. Bojevanje se vrši ob železnici, ki vodi iz Peipinga (Pekinga) v Hankov, v centralni Kitajski.

Dobrodelneži v stiskah

St. Louis, Mo. — Meatni do- brodelni fond, ki je splošno znan kot "community chest", se na- haja v škripih. Denarja za po- dpiranje revnih družin ni. S tem je akrahiranost privatnega do- brodelnega sistema v tem me- stu popolna. Bogatini so s pri- snevanjem v ta fond jako skopi. Ta sistem "prostovoljnih" pri- spevkov je v obilja v vseh ve- džjih ameriških mestih. Le De- troit in Los Angeles imata uve- den običnaki sistem podpiranja revežev.

Tenarji glasujejo o pokojnini

Chicago. — Člani tesarske u- nje imajo pred seboj referen- dum o vprašanju, da-li naj uni- ja upelje starostno pokojnino za svoje člane. V ta namen pred- dlog predvideva zvišanje aces- menta za 25 centov na mesec. To vprašanje je bilo na splo- nem glasovanju že zadnje po- mlad. Bilo je poraženo z malo ve- čino glasov. Unija šteje nad 300,000 članov in je od vseh naj- močnejša v Ameriki.

Zastor neworlanske stavke je padel

New Orleans. — Public Servi- ce kompanija je predsedniku A- meriške delavske federacije Wil- liam Greenu naznanila, da je podpisana pogodba med njim in njenim zastopnikom za družbo mrtva. S tem naznanilom je stav- ka cestnih železničarjev formal- no končana.

Clemenceau je boljši

Pariz, 24. okt. — Stari "ti- ter" Clemenceau ne bo še umrl. Zdravniki javljajo, da se mu o- bnača na bolje.

Človek, ki ima količjak razu- mia, se bo mogoče čutil dejstvu, da ima državna vlada upeljan aličen sistem knjigovodstva kot je imel zakoniti trgovec pred 60 leti. Vsako leto država prej- me in potroši težke milijone za gradnjo cest in sploh za vzdrže- vanje vladnega aparata. Za vse svoje gospodarsko poslovanje i- ma pa vpeljan takozvani "single entry" sistem knjigovodstva! V resnici je to gospodarstvo prve vrste. Radi tega sistema je ne- mogoče dognati, v koliki meri gre vladni bužet v šepo politi- čarjev in koliko za faktične po- trebine. Radi tega ni čudno, e- ko je v državni blagajni \$5,000- 000 primanjlija.

Vesti iz Jugoslavije

ARETACIJE PONAREJE-VALCEV

(Ljubljana, 11. oktobra.)

V Sloveniji gorcih so začeli zopet falsifikatorsko tolar, tokrat se je pečala s ponarejenjem "jurjev", 1000.— dinarskih bankovcev. Na sled so prišli takole: Pred 14 dnevi je prišel k posredniku Ivan Borku v vasi Lovrečan, obč. Križevci, na Hrvaškem, občan iz Cestice na Hrvaškem, ki je tolpe Lovro S. in se zanimal kako Borak živi. Ta je dejal, da Borak živi v Cestici, ki je na 20 km od Lovrečana. Borak je prišel k posredniku Ivan Borku v vasi Lovrečan, obč. Križevci, na Hrvaškem, občan iz Cestice na Hrvaškem, ki je tolpe Lovro S. in se zanimal kako Borak živi. Ta je dejal, da Borak živi v Cestici, ki je na 20 km od Lovrečana. Borak je prišel k posredniku Ivan Borku v vasi Lovrečan, obč. Križevci, na Hrvaškem, občan iz Cestice na Hrvaškem, ki je tolpe Lovro S. in se zanimal kako Borak živi. Ta je dejal, da Borak živi v Cestici, ki je na 20 km od Lovrečana.

"protidržavne — protijugoslavanske" govore ter prisegala z macedonci vred, da se bodo skupno borili za svobodo Hrvatov in macedoncev. Bila sta po izrednem sodišču obtožena za veleizdajo ter tudi obsojena v smrt in kontumaciam.

Kmalu po obsodbi so sprejeli tudi zakon o zaplenbi imetja veleizdajalcev. Zdjaj so zaplenili in popisali imetje Pavelića in Perčeca ter so nad imetjem postavili varuha dr. Čulića, odvetnika iz Beograda.

Torej smrt in še zaplenba imetja.

Verski blaznež

Ljubljana, 12. okt.

Včeraj popoldne so imeli Ljubljanci iz magistratne okolice zopet senzacijo. Enkrat iščejo ob Franciškanskem mostu kako mačko v Ljubljani, drugi otroka, ki ni utonil in je le nekdo policijo "potegnil", včeraj pa so ljudje opazovali 33 letnega ključavničarja Jakoba Pogajena, ki že dalj časa trpi menda na verski blaznosti. Bil je že na opazovalnici, ali — ker nimajo tam prostora in ker ni nevaren, so ga izpustili domov, da se muči z njim družina. Včeraj je dobil še četrti napad. Svoje otroke tudi izven napada vabi vedno v cerkev, doma neprestano moli, ženi pa prireja neprijetne scene. Davi je bil za ženo, ki je namerovala na trg, v vežo v sami sranci in komaj so ga spravili v stanovanje. Proti popoldne je postajal čim dalje neznošnejši, dokler ni splezal skozi okno na železni drog, kjer se je hotel križati in blagosloviti radovedneže spodaj na ulici. Gasilci so ga potolžili s tem, da so mu dali sladkorja in malinovec, nakar je postal miren. Pustili so ga pa doma, ker ni nevaren. Čez noč ga je magistrat spravil v zapore. Zlastno je tu posebno dejstvo, da je pri Pogajenu dokazano, da je neozdravljivo bolan, da ga kljub temu ne sprejmejo v bolnišnico ali blaznico, temveč ga vedno pošiljajo nazaj ubogi ženi in rodbini na vrat. Že dolgo časa je blaznica na Studencu, a oblači se dosti ne zgamejo.

120-letnica Ilirije

Ljubljana, 12. okt. 1929.

V spomin 120-letnice, odkar je Napoleon ustanovil kraljestvo Ilirijo z glavnim mestom Ljubljana, se vrše danes in jutri tu velike slavnosti.

Na Napoleonovem trgu, ne daleč od realke v Vegovi ulici, bo odkrit jutri slovesno v čast Kortičanu, cesarju Napoleonu I., spomenik z glavama Ilirije in Napoleona ter grbom. Spomenik obstoji iz marmornatih kvadrov, na katerih so napisali. V enega teh kvadrov so vzdali pepel neznanega francoskega vojaka, ki je padel pri Črnučah "za svojega cesarja in našo (slovensko) svobodo", kakor pravi napis.

Na semenišču so pa odkrili spominsko desko v spomin enodnevne bivanja Napoleona Bonaparteja, generala francoske republike, v Ljubljani l. 1797.

Danes, popoldne se vrši otvoritev Ilirske razstave v Narodnom domu, popoldne je akademija v drami, zvečer Napoleonov večer v Unionu. Jutri bo sprejeto, odkritje in poklonitev pesniku "Ilirije oshvile", zvečer pa v operi predvajanje Parmove opere "Gorenjaki slavček".

In Ljubljana bo zopet za eno klanjanje bogatejša. Spremenili so sicer kožo, duha pa ne.

Nove aretacije v Ljubljani

V Ljubljani so bili v arado 9. okt. 1929. kar naenkrat aretirani knjižničar Delavke zbornice in predsednik "Svobode" Ciril Strukelj, magistratni uradnik in podpredsednik Delavke zbornice Sedej, pesnik in književnik Mile Klopčič, v pok. železničar Ivan Makuc, delavec Korolec in trg. zastopnik Plankar. Posebno aretacije Klopčiča, Sedeja in Strukelja so zbudile splošno razočaranje. Klopčič se ni počel s politiko nikdar. Sedej in Strukelj pa sta že štiri leta prepričana socialista in ljuto napadala na svojih bivših prijateljev krog "Enotnosti". Aretirani so bili vsled suma komunizma ozir. komunistične propagande. Kot

take so jih odvedli naslednjega dne po izvršenih in brezuspešnih preiskavah v železju ozir. v verigah pred Državno sodišče za zaščito države v Beograd. Ker so vzeli stvar v roke naši najodličnejši sodrugi, upamo, da bo, ako ne vsi, vsaj gornja trojica čim prej zopet med nami in da bodo tako zadovoljni zadoščenju pred denuncijami, ki so gotovo tu vmes.

Drobiž

Džamije v Splitu zahtevajo naši muslimani sedaj, ko pripada pod splitsko banovino velik del Hercegovine. Ker bo zato hodilo v Split vedno mnogo muslimanov, skrbni reis-ululemo Čavševića kako bodo ti pripadniki Izlama mogli opravljati svoje verske dolžnosti. Zato bo naprosil Splitako občino za odstop zemljišča, na kateri bodo iz prostovoljnih darov sezidali prvo džamijo ob Jadranskem morju.

Prvi sneg na Gorjancih 9. t. m. so popoldne nabrali na Gorjancih okoli St. Jerneja slučajno še soprodež in zrelih jagod. Popoldne se je vreme spremenilo, pritisnila je burja in Gorjanci so dobili od prebivalcev tako zaželjeni dež. Ali drugo jutro so bili Gorjanci do vasi Javorovica že pokriti s snegom. Igraj narave.

Zakon o pravoslavni cerkvi bo menda kmalu uzakonjen, ker je došlo do sporazuma med pravosodnim ministerstvom in pravoslavno cerkvi. Nato pridejo na vrsto katoliki.

Farma za mrčes

Zušelke so naši najhujši sovražniki, ki povročajo več škoda in gorja, kakor najkrovočnejše zveri. Pomislimo samo na kobilice, ki v silnih rojih posejajo zdaj to, zdaj ono deželo, kjer požro vse do zadnjega bljla. In na oni mrčes, ki prenaša strašne bolezni: kugo, tifus, malarijo itd. Zmaga nad mrčesom bi bila najslajnejša zmaga človeštva. Tega se zavedajo vsi kulturni narodi, ki so napovedali neizprosno boj zavrtnim škodljivcem in morilecem.

Američani so svedoča tudi v boju v prvih vrstah. Najprej so spravili nad "domače živalce" med mrčesom: nad bolhe, stenice in uši, ki so že v srednjem veku veljale za "izrodek pekla". Sovražnika, a katerim se borimo, je treba dobro poznati. V ta namen so Američani blizu mesta Vienna uredili poseben insektorij — domačini ga imenujejo "boljša farma" — kjer bodo natanko študirali mrčes. Državni zdravniki in kemiki bodo v njem preiskovali vsa sredstva, ki jih izdelujejo industrija in laboratoriji za uničevanje mrčesa.

Vse vrste mrčesa, ki ga bodo potrebovali v ogromnih množinah, bodo gojili kar na farmi in sicer pod enakimi pogoji in okolščinami, v kakršnih živi v prirodi. "Gojenci" bodo dobivali tudi hrano, kakršna jim gre. Za ščurke so zgrajene udobne, temne in primerno segrete valilnice, nenasičljive molje krmijo z najčistejšo volno in volnenimi cunjami, za mrčes pa, ki pije le sladko kri, goje na farmi veliko

številu psov, mačk in kokoši, ki morajo žrtvovati svojo kri na altarju znanosti. Stenice, ki lahko prebijajo delj časa brez hrane, so si mislili nabavljati le za sproti. Pokazalo pa se je, da je tudi to boljše rediti doma.

Misleč, da je stenice vsaka kri enako všeč, so jim namenili za hrano bele miši, ki so — kakor znano — izkazale znanosti že marsikako uslugo. Toda zgodilo se je drugače, kakor so si zamislili učenjaki za "boljšo farma". Ne samo, da se stenice niso hotele rediti in množiti, ampak tudi še čedalje manj jih je bilo. Tega si sprva niso znali razlagati. Nazadnje so izprevideli, da se je bil svet na farmi nekam preobrnil: mesto da bi stenice žrle miši, so miši žrle stenice. Kaj storiti? Ker človeške krvi ni kar tako dobiti, so se morali odločiti, da bodo ljubke živalce sprosti kupovali, toda ljudi niso mogli dobiti in so bili v zadregi za naraščaj, čeprav so se našli širokousti ponudniki, ki so se obvezali dobavljati po 2000 stenice na dan. Ta kupčija s stenici pa se je končala prav po ameriško. Nekoč je vodja instituta dr. Abbott v neki washingtonski brvnici za ščalo omenil, da je ameriška vlada kupila stenice, ki na borzah ne notirajo po 50 par komad. Slučajno je bil navzoč tudi neki novinar, ki je vzel šalo za res in napisal o tej reči članek za svoj list. Nekateri časopisi so članek ponatisnili in kmalu se je govorilo o stenicah po vsej deželi. Učinek je bil presenetljiv. Z vseh koncev in krajev so jele prihajati na farmo velikanske pošiljke stenice in nazadnje je bilo rav-

nateljstvo prisiljeno objaviti v vseh večjih listih velik inersat, da nekoliko zajezijo poplavo prijaznih živalic. Nešteto zavojev so morali vrniti radodarnim pošiljateljcem.

V mnogih primerih morajo uslužbenci insektorija žrtvovati lastno kri za poskuse. Laboratorij dobi na preiskušnjo n. pr. novo vrsto praška ali mazila zoper komarje. Delavci v institutu, ki so določeni za poskusne objekte, se namazejo z njimi po rokah in obrazu, pa hajd v božo naravo, kjer plešejo mirne poleten-ske večere gosti roji komarjev svoje ženitovanjske plesne. Zrtvi sta vselej dve: prvi namazan z novim "antikomarinom", drugi pa gole kože, da se učinek sredstva očitneje pokaže. Preštejejo jima namreč vpike, kar je najzanesljivejše merilo. Navadno se pri tem pokaže, da se mrčes bolj slabo razume na mazila, ker največkrat oba istočasno požene v beg. Žal, da za te preizkušnje ni bolj točnega načina od štetja vpikov, ki naglo pokaže, če je novo sredstvo kaj vredno ali ni. V zavodu imajo tudi psa "Doga", ki je pravi junak v boju z bolhami. Že pet let je v službi znanosti; pusti se mučiti od vsakovratnega mrčesa, vse maše in praške prenaša s stoječim mirom in celo takrat se ne upre, kadar mu ubranijo, da bi si s praskanjem otrese nadležno go-lazen. Včas ga vsega obrizgajo s kako novo smradlino, nato pa zapro v zaboj, da mu komaj glava ostane zunaj. Ko je eksperiment pri kraju, pograbi mrtvece in ubežnike izpod njega in jih preštejejo.

Težje je z mačkami, ki se na

vao moč upirajo, da bi jim s kakim mazilom ali tekočino zmočili kožuske. Zaradi tega preizkušajo na mačkah večinoma je praške. Eksperimentator si pri takem poslu nadene plinsko masko, uboga živalica pa mora vdi-havati strupeni prah ker je nič na svetu ne pripravi do tega da bi si pustila nataktni nagobčnik.

Med sredstvi zoper mrčes, ki vedno v novih vzorcih prihajajo na trg, je kaj malo prida robe. Novo je na njih ponavadi samo lepo domače ime, sredstvo samo pa je ali staro, ali pa za nič. Nedavno so preizkušali neko ma-žo zoper kurje uši. Pri tem so morali kokoši tako zamotati v cunje, da so se videle kakor za-voji na pošti. In rezultat: ko so uboge živalice izmotali iz cunj, so bile komaj še žive, tako so jih obžrle uši.

Za neki drug prašek je tvor-nica z velikanske reklamo ga-rantirala, da ne uniči samo ko-košjih uši, marveč tudi vsako-vratne ptice roparice, ki bi jih utegnile napasti. No, zgodilo se je, da so s praškom vidno omam-ljene kokoši padle v krepčje roparicam, ki jim prašek ni prav nič pokvaril teka. Vse se seve-da ne konča tako tragikomčno, v mnogih stvareh je farma do-segla že prav lepe uspehe in u-resničila nade, ki jih Američa-ni stavijo vanjo.

Oče: "Ko sem bil jaz tako maj-hen kakor ti, še poznal nisem ste-kljenih kroglic in nisem znal s njimi igrati." — Sinček: "Samo denar mi daj, očka, da jih kupim, po tem te bom še naučil, kako se igra."

Richman's Clothes

Established 1879

Richmanove metode so tako nena-vadne kot Richmanove obleke. Mi izdelamo na tisoče oblek in površnikov vsak dan v naših tovarnah... katere potem prodajamo v naših trgovinah, brez posredovanja in dobička prekupčevalcev. Velika množina nam dovoljuje dražje blago... kakor tudi najbolj zmožne moči v izdelovanju oblek... nare-jene po kroju in vrednosti, ki je drugod nedosegljiva za ceno \$22.50

OBLEKE... iz volnene zmesi, twista, cheviot in cassimeres blaga v vseh krojih za može in mladeniče... v najnovejših rujavih, sivih in modrih barvah... vseh mer in velikosti, ki popolnoma pristojajo ose-bam različnih velikosti.

POVRŠNIKI... izvrstno nare-jeni iz zmesi kamelnih dlak in lla-ma volne, v rujavi, sivi in modri barvi... izvrstno plete in zviti v solidnih spremembah in najnovej-šega izdelka.

Vsaka obleka, površnik ali Tuxedo obleka, katero si izberete je vedno samo ena cena

all \$ 22.50

THE RICHMAN BROTHERS COMPANY

114-118 SOUTH STATE STREET

NASPROTI PALMER HOUSE

CHICAGO, ILL.

